Persbericht
Beslissing van 19 september 2024 – burgerlijke zaak PFOS

1. Vandaag heeft onze rechtbank uitspraak gedaan over schadeclaims die door vzw Greenpeace Belgium, vzw Velt en vzw Bioforum zijn ingesteld tegen het Vlaamse Gewest, OVAM en BAM (Lantis).

Volgens de drie vzw's hadden het Vlaamse Gewest, OVAM en BAM eerder dan in juni 2021 moeten communiceren over de PFOS vervuiling rond de 3M-fabriek in Zwijndrecht en de mogelijke risico's ervan voor het leefmilieu en de omwonenden en sneller en grondiger onderzoek moeten voeren naar die vervuiling en haar gevolgen. Door geen van die handelingen voldoende spoedig te treffen, zouden ze zich niet als zorgvuldige overheden hebben gedragen en zouden ze de vzw's morele schade hebben berokkend. Ze vroegen om het Vlaamse Gewest, OVAM en BAM te veroordelen tot betaling aan hen van een provisioneel bedrag van 1 euro.

De rechtbank heeft OVAM en het Vlaamse Gewest veroordeeld om de drie vzw's 1 euro morele schadevergoeding te betalen. De eis ten aanzien van BAM werd afgewezen als ongegrond.

2. Bij het beoordelen van de fout van het Vlaamse Gewest en OVAM heeft de rechtbank er onder andere rekening mee gehouden dat ze minstens sinds oktober 2017 kennis hadden van het feit dat er PFOS-vervuiling aanwezig was in de bodem rond de 3M fabriek en van twee rapporten van professor toxicologie Tytgat.

Uit die rapporten bleek duidelijk dat er zeer ernstige aanwijzingen waren dat een concentratie PFOS van 100 microgram per kilogram droge stof (µg/kg ds) een negatief effect kon hebben op het leefmilieu, de gezondheid van mensen die er woonden en de veiligheid van land- en tuinbouwproducten die er werden geteeld. Deze effecten waren immers al bewezen en gedocumenteerd voor dieren en er waren geen elementen voorhanden die deden vermoeden dat het niet zo zou zijn voor de mens.

Ook bleek daaruit dat het eten van groenten uit tuinen, het buiten laten spelen van kinderen, het gebruik van putwater als drinkwater en voor het besproeien van groenten en het eten van eieren van kippen uit zones waar met een concentratie PFOS van 100 µg/kg ds op toxicologisch vlak afgeraden was. Verder waren er zeer ernstige aanwijzingen dat er zich niet alleen in de werfzone van het Oosterweelproject, maar ook in de woonzone in Zwijndrecht in de buurt van 3M fabriek plekken bevonden waar de PFOS-concentratie 100 µg/kg ds was overschreden.

Op basis van die gegevens moesten het Vlaamse Gewest en OVAM weten dat er een reëel gezondheidsrisico was, evenals een reëel risico dat de tuin- en landbouwproducten uit de nog niet grondig onderzochte zone rond de 3M-fabriek niet veilig waren voor menselijke consumptie.

Door pas voor het eerst de in 2017 gekende vervuiling en de voormelde risico's aan de bevolking mee te delen in juni 2021, nadat de PFOS-vervuiling in Zwijndrecht aandacht kreeg in de pers, en door dan pas een bodemonderzoek aan te vatten naar de vervuiling in de woonzone, hebben het Vlaamse Gewest en OVAM zich niet gedragen zoals van een normaal zorgvuldige overheid(instelling) in die omstandigheden mocht worden verwacht.

3. De rechtbank oordeelde dat het trachten om 3M als vervuiler te laten betalen voor de sanering geen reden was om niet te communiceren naar het publiek en evenmin bijkomende bodem- of bloedonderzoeken te verrichten. Beide pistes sloten elkaar immers niet uit.

4. De rechtbank oordeelde ook dat het feit dat de minister van omgeving in 2017 geen voorstander was van communicatie geen reden was voor OVAM om het voorzorgsbeginsel en haar decretale verplichtingen op het vlak van milieu-informatie niet na te leven.

5. Ten aanzien van BAM heeft de rechtbank de eis van de vzw's afgewezen, aangezien niet kon worden geconcludeerd dat BAM bevoegd was om zelfstandig te communiceren over en onderzoek te voeren naar de vervuiling in de woonzone in Zwijndrecht..

6. De rechtbank heeft geoordeeld dat de vzw's morele schade hebben geleden door de fouten van OVAM en het Vlaamse Gewest. In afwezigheid van enig gegeven over de concrete omvang van die schade heeft de rechtbank de schade op 1 euro begroot.

7. De rechtbank heeft beslist in eerste aanleg en tegen haar beslissing staat hoger beroep open.

Het vonnis is beschikbaar op:
https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/nederlandstalige-rechtbank-van-eerste-aanleg-brussel.